

FAQ

Anarhizam i izbori

- 1) Koji je problem u glasovanju?
- 2) Nećete podržati izbore, ne predlažete kandidate za parlament, nećete čak ni glasovati?
- 3) Zašto onda pozivate ljude da glasaju na referendumima, primjerice na referendumu o ulasku Republike Hrvatske u Europsku Uniju?
- 4) Premda se ne slažete s postojećim sistemom, biste li mogli iskoristiti izbore kao platformu za širenje svojih anarhističkih i direktnodemokratskih ideja?
- 5) Ne bi li vam, da imate ljude u parlamentu, to pomoglo izgraditi masovan pokret?
- 6) Zašto ne biste mogli oboje?
- 7) Vjerojatno zbilja i postoje pošteni kandidati, no problem nije do ovog ili onog kandidata, već u sustavu kao takvom.
- 8) Znači li to da bi svu energiju trebalo usmjeriti u anti-izborne kampanje?
- 9) Što se više ljudi suzdrži od glasovanja, ne znači li to da će desne stranke lakše dobiti izbore?
- 10) Čak i da sustav nije savršen, sigurno se zalažete za „demokratska prava“?
- 11) Dobro, koja je vaša alternativa?

MASA Rijeka, zajedno s anarhističkim i anarhosindikalističkim organizacijama iz cijelog svijeta, odbija uzeti učešća u parlamentarnim izborima. Smatramo kako je površno doživljavati politiku nečime što se odvija isključivo u parlamentu, među strankama, nešto što gledamo na televiziji i sl. Politička borba, ona koja ostavlja istinskog traga među narodom, odvija se prvenstveno na radnim mjestima i u zajednicama. Sve korjenite promjene nisu došle iz parlamenta, već su parlamentu nametnute izvana, masovnim pritiskom odozdo. Vrlo plastično je to dočarao Rudolf Rocker poznatom rečenicom: „Politička prava ne postoje zato što su legalno zabilježena na komadu papira, nego zato što su postala ukorijenjena navika naroda i svaki pokušaj njihovog gušenja bio bi suočen s nasilnim otporom”.

1) Koji je problem u glasovanju?

Koji problem? Mi nemamo problema s glasovanjem. Kako misliš da donosimo odluke? Slobodno raspravljamo i predlažemo na vlastitim sastancima kako bi zatim odlučili kroz glasovanje (jedan čovjek - jedan glas), ili se pak svi konsenzusom složili oko toga što da radimo, dakle mi *glasujemo*. Cijelo vrijeme funkcioniramo na taj način, bilo u grupama na radnim mjestima, ili u grupama u zajednici.

2) Nećete podržati izbore, ne predlažete kandidate za parlament, nećete čak ni glasovati?

Mi kao anarhisti želimo ravnopravno društvo u kojem ne postoji podjela ljudi na šefove i radnike, vladare i podčinjene. Tako da uopće nismo zainteresirani za biranje vlasti. Kada nas pitaš hoćemo li podržati izbore, predložiti kandidate, ili uopće glasovati, to je kao da pitaš nekoga tko apstinira od alkohola hoće li popiti Ožujsko ili Karlovačko.

Izborni proces je situacija u kojoj se masa radnika oslanja na nekolicinu predstavnika koji će ući u sabor i boriti se za njih. Jedina naša uloga u tome jest da glasujemo svakih nekoliko godina, i eventualno podržimo stranku kroz donacije ili nekim drugim načinom.

Anarhisti *ne* vjeruju da slobodno, ravnopravno i samoupravno društvo može doći kroz pravilne postupke nekolicine pojedinaca. Ako nam nekolicina može omogućiti slobodu, tada nam ta ista nekolicina slobodu može i oduzeti.

U anarhizmu se radi o *direktnoj demokraciji* – koja se bazira na *delegiranju* umjesto na zastupanju, gdje se delegati biraju samo kako bi neku odluku većine proveli u djelo ili prenijeli neko stajalište na višu razinu. Delegati u tom slučaju nemaju pravo raditi protiv odluke onih koji su ih izabrali. Delegati nemaju nikakva posebna prava ili privilegije i podložni su trenutnom opozivu ako prekrše dogovor, odnosno svoj imperativni mandat. Očito je da je ova ideja u potpunoj suprotnosti s parlamentarnom demokracijom. Mi ne želimo nekolicinu vođa, bez obzira bili oni dobri, loši ili neutralni, koji bi umjesto nas riješili ovu zbrku zvanu kapitalizam. Zapravo, mi stalno progovaramo protiv ideja koje naglašavaju nužnost postojanja elita.

3) Zašto onda pozivate ljude da glasaju na referendumima, primjerice na referendumu o ulasku Republike Hrvatske u Europsku Uniju?

Velika je razlika između glasovanja koje je nužno da bi se donijela neka odluka, i onog glasovanja kojim birate nekoga kome ćete prepustiti da odlučuje umjesto vas. Referendumi su veoma bliski anarhističkim idejama o direktnoj demokraciji, a iako imaju svojih mana, daleko su bolji od toga da izabiremo političare u sabor svakih nekoliko godina.

4) Premda se ne slažete s postojećim sistemom, biste li mogli iskoristiti izbore kao platformu za širenje svojih anarhističkih i direktnodemokratskih ideja?

Da, zasigurno bi se moglo tvrditi da bismo mogli. Samo, cijena koju bismo platili bila bi visoka. Sigurno bismo svako toliko dobili nekoliko minuta da kažemo svoj dio, možda bi čak povremeno dobili i koji značajniji naslov u novinama. Ali rezultat toga bilo bi osnaživanje pasivnosti koja je nasljedni dio izbornog sistema. Izbori čine upravo to – veliku većinu ljudi ostavljaju u ulozi pasivnih promatrača, umjesto da budu aktivni sudionici političkog života. Anarhisti žele vidjeti radnike koji preuzimaju aktivnu ulogu kroz koju mogu pridonijeti promjeni na bolje u društvu. Sudjelovanje u izornoj politici ima suprotan učinak, ljudi se ne zauzimaju za sebe, jer smatraju da to drugi čine za njih.

5) Ne bi li vam, da imate ljude u parlamentu, to pomoglo izgraditi masovan pokret?

To je kao staviti kočiju ispred konja. Je li ikad postojao masovan pokret koji je izgrađen kroz diplomate i ministre? Da bi socijalist uopće bio izabran u parlament, podrazumijeva se da već ranije postoji velik broj birača koji socijalizam razumiju i slažu se s njim, zašto bi inače glasovali za kandidata socijalista?

Čak i ako pogledamo lokalnu razinu, ljudi će izabrati nekog za koga smatraju da može riješiti neki trenutno gorući lokalni problem. Glasovanje će u tom slučaju biti rezultat problematične situacije, a ne njeno rješenje. Što mi više mislimo da će netko drugi riješiti problem, to postajemo pasivniji i ovisniji. Naravno, kako se često pokazuje, gorući problem često i nakon izbora ostaje neriješen.

6) Zašto ne biste mogli oboje?

Za početak, sudjelovanje u izborima uvijek rezultira time da stranka koja u njima sudjeluje postepeno postaje sve umjerenija. Kako bi dobila više glasova, stranka se mora doimati „realističnom“ i „praktičnom“, a to znači djelovati unutar sistema. Ako koristite termine poput „socijalizma“, „klasne borbe“ i „revolucije“, odbit ćete potencijalne birače.

Puno je lakše izostaviti ovakve fraze iz vaših izbornih letaka, nego objašnjavati da to znači jednu korjenitu ekonomsku i političku promjenu. Na kraju završite tako da pokušavate ne uvrijediti svoje potencijalno biračko tijelo, umjesto da ih pokušavate uvjeriti u svoje radikalno drugačije ideje.

Povijest je zatrpana primjerima stranaka koje su startale iz pozicije u kojoj kombiniraju parlamentarnu i izvan-parlamentarnu politiku, ali koje su na kraju i same postale dio sistema. Od marksističke socijaldemokracije na prijelazu 19. u 20. stoljeće, pa sve do zelenih stranaka u ranim godinama prvog desetljeća 20. st. i svih ostalih primjera radikalnih političkih stranaka koje su u početku naglašavale potrebu za direktnom i izvan-parlamentarnom akcijom. Uistinu, te stranke često su o svojoj uključenosti u izborni proces govorile kao o najmanje važnom segmentu strategije. Ipak, u svakom od ovih primjera vidimo da su sve te stranke na kraju završile misleći kako je sakupljanje glasova važnije od same poruke. Tako su se revolucionarni slogani i politika s vremenom razvodnili kako se potencijalni birači ne bi uvrijedili, a izabrani je „predstavnik“ lagano gubio dodir sa stvarnim svijetom.

Ako pak politička stranka izborima pristupi iz čisto cinične perspektive – to jest, bez iluzija o sistemu, bez stvarnog interesa da bude birana, čak i da ta stranka uspije izbjeći razvodnjavanje svoje poruke, time se još uvijek nije riješio temeljni problem. Koja se poruka šalje izbornom tijelu – „uključiti se, uzvratiti udarac, promijeni nešto“ ili „uključiti se i podrži nas da promijenimo nešto“? Već smo i ranije rekli, nemoguće je biti uključen u izborni proces bez poticanja pasivnosti i stvaranja vodstva.

7) Vjerojatno zbilja i postoje pošteni kandidati, no problem nije do ovog ili onog kandidata, već u sustavu kao takvom.

Čak i da poštenim kandidatima moć i bogatstvo nije lupilo u glavu, kandidati mogu promijeniti politiku. Jednom kad su izabrani, političari mogu raditi kako im je drago sve do idućih izbora. Ne postoji mehanizam za ukidanje mandata osobi koja se ne drži svog programa. Mi moramo prepustiti donošenje odluka nekome nad kim nemamo nikakvu kontrolu, a društvo i dalje ostaje podijeljeno na one koji izdaju naredbe i one koji ih primaju.

Naravno, mogli bi reći i da će sistem uvijek tolerirati jednog ili dva poštena i nesebična zastupnika. Zapravo, to što postoji takav zastupnik služi korisnoj svrsi – vladajući uvijek mogu ukazati na njega i reći kako on dokazuje da demokracija funkcionira.

No, jeste li ikad pomislili kako bi vlast reagirala da postoje brojni takvi zastupnici? Ili da postoji realna mogućnost za izabiranje nove vlade na radikalnoj socijalističkoj platformi? Kako bi reagirao međunarodni kapital? Koliko dugo bi trebalo međunarodnom kapitalu da uspješno ugasi takvu Hrvatsku ekonomiju?

Kao što je Emma Goldman istaknula, „*kad bi anarhisti bili dovoljno jaki da zaljuljaju izbore na lijevo, morali bi isto tako biti dovoljno jaki da pokrenu radnike u generalni štrajk*“. Ako mislimo nešto promijeniti, ako mislimo ići protiv međunarodnog kapitala, to možemo učiniti jedino u kontekstu politizacije i direktne uključenosti radničke klase. To nikad nećemo uspjeti ako mase ljudi ostanu samo u ulozi pasivnih promatrača ili simpatizera.

8) Znači li to da bi svu energiju trebalo usmjeriti u anti-izborne kampanje?

Mislimo da to uopće nije presudna aktivnost. Naš cilj nisu izbori u kojima samo 10 % ljudi glasuje, to bi samo po sebi bilo beznačajno. U SAD-u samo otprilike 30% ljudi glasuje, a pretpostavlja se da oko 50% birača uopće nije niti registrirano. Samo za nekoga bez mozga to bi značilo kako je SAD više anarhičan od recimo Hrvatske. Ne glasovanje nekad može biti samo znak očaja. Mi želimo da se radnici organiziraju i bore za alternativu.

Ono što ćemo činiti jest iskoristiti priliku ovog vremena, kad ljudi malo više razgovaraju o politici, i izazvati ideju da važne odluke može donositi samo nekolicina, bez obzira jesu li izabrani političari ili neizabrani poslovni tajkuni; i nasuprot toga postaviti anarhističke ideje.

Količina energije koju anarhisti ulažu u specifične anti-izborne kampanje je sićušna u usporedbi s količinom vremena koju provodimo u drugim kampanjama. Izdajemo vlastito glasilo, štamamo pamflete, djelujemo u raznim studentskim i radničkim grupama i

organizacijama (npr. „[Autonomni studenti](#)“, „[Akademska solidarnost](#)“), djelujemo u grupama za prosvjede i solidarnost („[Slobodarski blok](#)“, „[Mreža uzajamne pomoći](#)“), u antifašističkim grupama itd.

Dakle, većinu vremena i energije ne trošimo isključivo na anti-izborne kampanje, već najviše radimo na poticanju radničke klase u borbu za njihova prava – drugim riječima – na stvarnu političku uključenost.

9) Što se više ljudi suzdrži od glasovanja, ne znači li to da će desne stranke lakše dobiti izbore?

Moguće. Ipak, anarhisti ne govore samo „nemojte glasovati“, nego „organizirajte se“. Nismo zainteresirani za poticanje apatije.

Ukoliko dovoljan broj radnika odbije sudjelovati u izbornom procesu, a u isto vrijeme postanu aktivno uključeni u direktnodemokratske sindikate, grupe u zajednici i u kampanje koje se aktivno bore za promjene, bilo koja stranka koja bi bila na vlasti morala bi vladati narodom koji je u velikoj većini odbacio vladu kao takvu. To bi značilo da bi političari bili podvrgnuti realnim pritiscima od strane ljudi koji vjeruju u svoju vlastitu moć i djeluju sukladno tome. Anarhisti, dakle, pozivaju ljude da ne glasuju, ali da se u isto vrijeme međusobno organiziraju i budu svjesni zajedničke moći. To može zauzdati vladinu moć na način na koji križanje tisuća glasačkih listića nikad neće moći.

10) Čak i da sustav nije savršen, sigurno se zalažete za „demokratska prava“?

Pravo na glasovanje je samo jedan u nizu elemenata koje su radnici (i sufražetkinje) teškom borbom izvojevali u zadnjih nekoliko stotina godina. Demokratska prava – ukratko, sposobnosti da se organiziramo i promoviramo drugačije ideje – bila su važan dobitak, koji itekako vrijedi i dalje braniti.

Očigledno je bolje živjeti u parlamentarnoj demokraciji nego u diktaturi. Još uvijek ne postoje značajne imigracije u Sjevernu Koreju, Iran ili Bjelorusiju, ali mnogo je ljudi spremno na ogroman rizik u nadi da će jednog dana stići u Kanadu, Nizozemsku ili Irsku. Ne radi se samo o činjenici da je u tim zemljama bolji standard življenja, radi se i o više slobode.

Čak su i demokracije s najviše mana prisiljene raditi ustupke koje diktatura ne mora podnositi, a to se odnosi primjerice na određenu količinu slobode govora, manju količinu cenzure, prava žena i homoseksualnih osoba, stupanj neovisnosti radničkih sindikata, ili na dopuštanje ljudima da se organiziraju kako bi tražili promjene u društvu itd.

Ipak, mi nismo naivni i shvaćamo da ništa od toga nije apsolutno. Ono što zovemo „pravima“ može nam biti oduzeto, isto kao što nam je priznato. Razina slobode koju uživamo određena je količinom slobode koju nam šefovi daju kako bi održali većinu zadovoljnom, plus količina slobode koju borbom dodatno izvojevamo od istih. Nijedno od prava koja danas uživamo nisu nam jednostavno poklonili vladajući, za svako se bilo potrebno izboriti.

U demokratskim društvima život je bolji i lakše se uključiti u takve borbe. Iz tog se razloga zalažemo za obranu „demokratskih prava“ koja danas imamo. Kako je Mihail

Bakunjin rekao: „i najnesavršenija republika tisuću je puta bolja od najprosvjetljenije monarhije.“

11) Dobro, koja je vaša alternativa?

Koristeći direktnu akciju možemo prisiliti političare da poštuju želje naroda. Na primjer, ako vlada ili šefovi pokušaju ograničiti slobodu govora, tada bi se anarhisti potrudili poticati slobodan govor koji krši zakone kojima se on ograničava do vremena kada se ti zakoni ne bi povukli. U slučajevima devastacije okoliša, anarhisti bi podržavali i poticali pokušaje sprečavanja štete masovnim ometanjima izvođenja radova, blokiranjem cesta, organiziranjem prosvjeda i sl. S druge strane, ako šef odbije skratiti radno vrijeme, a jasno mu je na to ukazano, radnici bi se trebali povezati u sindikat i organizirati štrajk, ili prestati raditi nakon 7 radnih sati. Koristeći direktnu akciju zaobilazimo regularne kanale djelovanja preko zastupnika, oslanjamo se na vlastitu snagu i probleme rješavamo brzo i efikasno, istovremeno stvarajući individualna i kolektivna iskustva za daljnja djelovanja.

Štrajkovi u kombinaciji s društvenim prosvjedima su najučinkovitiji načini zaustavljanja autoritarnih zakona da budu izglasani i provedeni. Primjerice, protiv anti-sindikalskih zakona najbolje bi se bilo boriti štrajkaškim akcijama i bojkotom u zajednici. Vlada bi, s druge strane, objeručke prihvatila sate govorancije od strane opozicije, ali društvene prosvjede ne može ignorirati.

U okvirima postojećih državnih institucija, politiku određuju centri moći, odnosno ljudi koji nisu pod utjecajem moralnih apela ili vlastite savjeti, već su pod utjecajem vlastite pozicije, zarade, ugodnog položaja ili pak lobija, zastrašivanja, dugova – ne zato jer su „loši ljudi“, nego zato jer takva priroda njihovog položaja. Vladajući žele discipliniranu, apatičnu i podčinjenu javnost koja neće izazvati njihove privilegije i zakone koji ih štite. Stoga treba produbljivati krizu parlamentarne demokracije organiziranjem i političkim djelovanjem masa, što je samo po sebi prijetnja njihovoj moći i bitan korak ka društvenoj promjeni.

Dakle, daleko od nedjelovanja, bojkotom izbora anarhisti aktivno podržavaju alternative. Kao što je to britanski anarhist John Turner još u 1890-ima rekao: „*anarhisti imaju liniju po kojoj djeluju - učiti ljude da se oslanjaju sami na sebe, potaknuti ih da direktno sudjeluju u izvan-parlamentarnim pokretima, koje su osnovali za sebe same (...) jednom kad se ljudi nauče osloniti na sebe, počet će i djelovati za sebe (...) učimo ljude da nadu polažu u sebe, da težimo ka uzajamnoj pomoći i solidarnosti. Učimo ljude kako da osnuju vlastite organizacije za upravljanje radnim mjestima i zajednicama, da odbace gospodare, da preziru zakone, države...“*.

Na ovaj način potičemo samosvijest, samoaktivnost, samoorganizaciju i uzajamnu pomoć – potpune suprotnosti apatiji i nedjelovanju.

Izvor: [WSM](#)

Prijevod i prerada: Anti-izborna kampanja MASA-e